

Kemijärven kaupungin lausunto

Sakatin kaivoshankkeen vaihemaakuntakaavaehdotuksesta

1. Kemijoen valuma-alueen ja vesistöjen ekologisen tilan turvaaminen

Kemijärven kaupunki on rakentunut Kemijoen varrelle, ja joki on keskeinen osa kaupungin elinympäristöä, kaupunkikuvaa, virkistyskäyttöä, matkailua sekä paikallista elinkeinotoimintaa. Kemijoen ekologinen tila on jo ennestään voimakkaasti kuormittunut vesistörakentamisen, säännöstelyn sekä useiden hajakuormitus- ja pistekuormituslähteiden seurauksena. Sakatin kaivoshanke sijoittuu Kemijoen valuma-alueelle Kitisen yläosaan, mutta sen vaikutukset ulottuvat väistämättä myös Kemijärven alueelle.

Vaihemaakuntakaavan aineistossa todetaan, että kaivoksen vesistövaikutukset kohdistuvat pääosin Kitiseen ja sen alapuoliseen Kemijokeen, mutta vaikutusten tarkastelualue on rajattu suppeasti. Kemijärven kaupunki katsoo, että Sakatin kaivoshankkeen vaikutuksia ei tule tarkastella erillisenä hankkeena, vaan osana Kemijoen vesistöalueen kokonaiskuormitusta. Yhteisvaikutukset muun muassa Kevitsan kaivoksen, metsätalouden, säännöstelyn, kalankasvatuksen sekä ilmastonmuutoksen aiheuttamien virtaamavaihteluiden kanssa on arvioitava kattavasti.

Kemijärven kaupunki edellyttää, että vaihemaakuntakaavaa täydennetään selvityksellä, jossa arvioidaan Sakatin kaivoshankkeen vaikutukset Kemijoen veden laatuun ja ekologiseen tilaan Kemijärvelle saakka, ei pelkästään kaivosalueen välittömään lähiympäristöön rajautuen. Selvityksessä tulee huomioida kaikkien olemassa olevien ja suunnitteilla olevien kuormituslähteiden yhteisvaikutukset.

Kaavamääräyksissä tulee edellyttää, ettei kaivostoiminnasta aiheudu sellaisia päästöjä, jotka heikentävät Kemijoen nykyistä ekologista tai kemiallista tilaa. Lisäksi tulee velvoittaa riittävän ja pitkäaikaisen vesistötarkkailuverkoston perustamiseen koko vaikutusalueelle, mukaan lukien Kemijärven alue, jotta mahdollisiin muutoksiin voidaan reagoida viipymättä.

2. Kaivoksen liikennevaikutukset ja Kemijärven kaupunkikeskustan turvallisuus

Kemijärven kaupunki pitää huolestuttavana mahdollisuutta, että Sakatin kaivoshankkeen malmi- ja materiaalikuljetukset ohjautuvat Kemijärven suuntaan siten, että raskas liikenne kulkisi Kemijärven kaupunkikeskustan läpi Patokankaan teollisuusalueelle Kallanvaaraan. Kaupunkikeskustan tieverkko ei ole suunniteltu merkittävään kaivosliikenteeseen, ja raskaan liikenteen lisääntyminen heikentäisi liikenneturvallisuutta, asumisviihtyvyyttä sekä kaupunkikeskustan kehittämisedellytyksiä. Kemijärven kaupunki edellyttää, että vaihemaakuntakaavassa ja siihen liittyvissä selvityksissä arvioidaan yksityiskohtaisesti raskaan liikenteen vaikutukset Kemijärven alueelle sekä esitetään sitovat ratkaisut, joilla kaivosliikenne ohjataan pois asutuksen ja muun kaupunkiliikenteen seasta. Kaupunki esittää, että ensisijaisena vaihtoehtona tarkastellaan Kemijoen itäpuolisen tieyhteyden hyödyntämistä, jonka osalta on jo laadittu suunnitelmia Soklin kaivoshankkeen yhteydessä. Tämän ratkaisun avulla raskas liikenne voidaan ohjata pois kaupunkikeskustasta ja vähentää merkittävästi liikenteen haitallisia vaikutuksia asutukselle, kevyelle liikenteelle ja matkailulle.

3. Malmikuljetusten siirtäminen rautateille

Kemijärven kaupunki katsoo, että malmikuljetusten toteuttaminen pääosin maantiekuljetuksina ei ole kestävää pitkällä aikavälillä, erityisesti tilanteessa, jossa Sakatin ja Soklin kaivoshankkeet voivat toteutua samanaikaisesti ja molempien malmikuljetukset ohjautuisivat Kemijärvelle. Raskaan liikenteen määrän merkittävä kasvu lisää liikenneturvallisuusriskejä, melua, päästöjä sekä infrastruktuurin kulumista.

Kaupunki esittää, että vaihemaakuntakaavassa tulee tarkastella todellisenä vaihtoehtona myös ns. tunturiradan rakentamista Pelkosenniemen ja Kemijärven kautta, jonka avulla malmikuljetukset voidaan siirtää pois maanteiltä ja muun liikenteen seasta. Rautatiekuljetukset tukevat valtakunnallisia ilmasto- ja liikenneturvallisuustavoitteita sekä parantavat alueen huoltovarmuutta. Myös kuljetuskustannukset rautateitse ovat edullisempia verrattuna rekkakuljetuksiin.

Pelkkä toteamus siitä, että rikastekuljetukset "todennäköisesti" toteutetaan maanteitse, ei ole Kemijärven kaupungin näkemyksen mukaan riittävä peruste sulkea pois rautatievaihtoehtoja vaihemaakuntakaavassa.

4. Liikenteen ja muiden hankkeiden yhteisvaikutukset

Kemijärven kaupunki korostaa, että Sakatin kaivoshankkeen liikennevaikutuksia ei voida tarkastella irrallaan muista hankkeista ja toimintaympäristön muutoksista. Soklin kaivoshanke, lisääntynyt sotilaallinen liikenne, puukuljetukset, lisääntyneet sosiaali- ja terveydenhuollon asiakaskuljetukset sekä matkailuliikenne kohdistuvat osin samalle tieverkolle. Yhteisvaikutukset kohdistuvat erityisesti valtatie 5:n ja Kemijärven alueen liikennejärjestelmään.

Kaupunki edellyttää, että vaihemaakuntakaavassa arvioidaan kattavasti näiden hankkeiden yhteisvaikutukset ja kirjataan konkreettiset toimenpiteet haittojen vähentämiseksi, mukaan lukien tarvittavat tie- ja liikenneturvallisuusinvestoinnit.

5. Yhteenveto

Kemijärven kaupunki edellyttää, että

- Kemijoen valuma-alueen vesistövaikutukset arvioidaan kattavasti Kemijärvelle saakka ja yhteisvaikutukset huomioiden
- Kaivoksen liikennejärjestelyt ratkaistaan siten, ettei raskas liikenne kulje Kemijärven kaupunkikeskustan läpi
- Kemijoen itäpuolinen tieyhteys ja rautatievaihtoehdot, mukaan lukien tunturirata, tarkastellaan todellisina ja vertailukelpoisina vaihtoehtoina
- Liikenteen, ympäristövaikutusten ja elinkeinojen haittojen minimointi kirjataan sitovasti kaavamääräyksiin
- Hanketta edistettäessä perustetaan erillinen rahasto, johon hanketoimija sitoutuu maksamaan vuosittain tietyn summan mahdollisten, yllättävien ympäristövaikutusten haittojen korjaamiseksi, liikenne mukaan lukien.

KEMIJÄRVEN KAUPUNKI

Dina Solatie
kaupunginjohtaja